

УДК 330.3

НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

DIRECTIONS OF ACTIVATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF ENTERPRISES

І.В. Чернобровка, канд. екон. наук

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

PhD (Econ.) I.V. Chernobrovka

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

За нових сучасних умов розвитку економіки будь-якої країни та її орієнтації у світовий економічний простір активізація інноваційної діяльності набуває все більшої актуальності, оскільки без суттєвих і принципово прогресивних структурних змін з оновленням основних фондів і вдосконаленням структури капіталу неможливо ефективно забезпечити соціально-економічний розвиток суб'єкта господарювання та держави в цілому. У розвинених країнах науково-технічна політика характеризується тенденціями до зміни інноваційної складової, оскільки має розширені можливості у вирішенні завдання модернізації економіки, створення нових знань та впровадження їх у операційні процеси зумовлені економічною вигодою як суб'єкта господарювання, так і економіки країни в цілому.

Можна виділити наступні напрямки активізації інноваційної діяльності українських підприємств з урахуванням нагальних проблем інноваційного розвитку.

1 Врегулювання нормативно-правового поля здійснення інноваційної діяльності. Відсутність чинного законодавства, яке регулює інноваційну діяльність на підприємстві, є причиною багатьох суперечок і непорозумінь між владою, науковцями та підприємствами щодо самого поняття інноваційного розвитку, а також визначення інноваційних продуктів, інноваційних процесів тощо.

2 Розробка дієвих механізмів фінансування інноваційної діяльності. Підприємства не мають власних коштів для фінансування досліджень через високу вартість впровадження та освоєння інновацій, а також довгострокових інвестицій, а можливості залучення коштів із зовнішніх джерел надто обмежені. Кредитори не мають гарантій погашення позик і отримання дивідендів, оскільки інноваційна діяльність піддається значно більшій кількості ризиків, ніж інвестиційна.

3 Оновлення техніко-технологічної бази підприємств. Велика кількість промислових, будівельних і машинобудівних підприємств характеризується високою ресурсоемністю та енергоемністю виробництва, що ще посилюється рівнем зношеності виробничого обладнання. Через відсталість капітальних фондів підприємств економіка в цілому є неприйнятною для фінансових вкладень у проведення наукових досліджень і практичних розробок.

4 Подолання феномену опору інноваціям, який найчастіше зумовлений двома причинами:

– з точки зору суб'єкта господарювання – людина відчуває страх перед усім новим, не властивим поточному стану, що проявляється, як правило, у перехідні моменти, особливо кризи, військово-економічної, соціально-психологічної нестабільності, коли впровадження нового сприймається як загроза існуючому;

– з точки зору інвестора, поява нової, більш прогресивної технології, зазвичай побудованої на нових принципах, створює загрозу для існуючої. Тому інвестори намагаються зберегти його на деякий час, принаймні до тих пір, поки попередні інвестиційні ресурси не принесуть благодірного ефекту.

5 Впровадження ефективного механізму підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Нестача висококваліфікованих кадрів, здатних ефективно керувати інноваційним процесом, і кадрова проблема відчувається на всіх рівнях управління як країни в цілому, так і окремих суб'єктів господарювання.

6 Зниження витратності проведення маркетингових досліджень інноваційних товарів/послуг. Високий рівень витрат на маркетинг унеможливорює проведення маркетингових досліджень на належному рівні, а в разі нестабільної економічної ситуації завдання з прогнозування попиту на інноваційну продукцію навіть у короткостроковому періоді стає складним.

7 Застосування дієвих управлінських механізмів. Інноваційно-виробнича діяльність вимагає від підприємства адекватної структури управління, орієнтованої на інноваційний ефект з новими вимогами та умовами життя.

[1] Ворона А.В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. №3.: веб-сайт. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7747> (дата звернення: 27.04.2023).

[2] Гречан П.Ю. Інноваційна активність у системі розвитку підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2020. №13. С. 29-32.

[3] Дикань В.Л., Боровик Ю.Т., Полякова О.М., Уткіна Ю.М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств залізничного транспорту: навч. посіб. для студ. економ. спец. Харків: УкрДАЗТ, 2011. 387 с.

[4] Уткіна Ю.М., Сюсько К.Ю. Інноваційно-інвестиційні підходи до забезпечення конкурентоспроможності українських підприємств на глобальних конкурентних ринках. *Вісник*

економіки транспорту і промисловості. 2015. №52. С. 149-157.

[5] Foss N.J., Saebi T. Fifteen years of research on business model innovation: how far have we come and where should we go? *Journal of Management*. 2017. No.43(1). P. 200-227.

УДК 339.138

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА**

**SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF ANTI-CRISIS
MANAGEMENT OF THE STAFF OF THE ENTERPRISE**

О.М. Чупир, доктор екон. наук; О. П. Бутенко, канд. екон. наук
*Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова. (м. Харків)*

О.М. Chupyr, D.Sc. (Econ); O.P. Butenko, PhD (Econ.)
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (Kharkiv)

Війна в Україні значно вплинула на всі сектори економіки. У країні є повністю та частково зруйновані важливі промислові та енергетичні підприємства, об'єкти інфраструктури. Наразі у деяких галузях спостерігається падіння платоспроможного попиту, нестача ліквідності, відбулося скорочення реального ВВП у жовтні 2022 року на 37,4% у порівнянні з жовтнем 2021 року [1]. Відповідні негативні зміни відбулися і на ринку праці. За інформацією Державної служби зайнятості, у січні 2023 року заплановане масове вивільнення працівників становило 13,4 тис. осіб, що на 2,3 тис. (32%) вище, ніж за показниками січня 2022 року [2]. Така ситуація потребує пошуку нових шляхів і нових ефективних методів антикризового управління. Якщо техніко-економічні напрями подолання кризи в цілому є добре відомими та знаходяться в полі зору управління витратами й управління доходами, то психологічні та соціально-психологічні шляхи подолання кризових явищ точно не визначені. Особливо гострою є в них потреба через те, що війна торкнулася, в першу чергу, психологічного стану людей, що не могло не відбитися на стані кадрового потенціалу, який є одним із головних резервів підвищення ефективності діяльності підприємства. Побудова сучасної економіки передбачає динамічний розвиток людського капіталу, що є визначальним у прийнятті рішень та управлінні. Управлінню людським капіталом у кризових умовах присвячені роботи вітчизняних вчених, зокрема,